TANULMÁNY

Oroszlány Város Önkormányzata

Projekt címe: A helyi identitás és kohézió erősítése Oroszlányban
Projektazonosító: TOP-5.3.1-16-KO1-2017-00003
Kedvezményezett: Oroszlány Város Önkormányzata
Megvalósítási időszak: 2018. szeptember 1. – 2023. június 10.
Szerződött támogatás összege: 54 999 990 Ft
Támogatás mértéke: 100%

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

1. Bevezetés 3
2. Oroszlány bemutatása: a helyi identitás történelmi és társadalmi alapjai 4
3. Megvalósított tevékenységek és módszertan 4
3.1. Helyi hagyományok és kulturális örökség 5
3.2. Bűn- és baleset-megelőzés, közlekedésbiztonság 5
3.3. Környezeti szemlélet és aktív életmód 5
3.4. Közösségi együttműködés és információmegosztás 6
4. A célcsoportok elérése és bevonása 6
5. A projekt eredményei 6
5.1. A helyi identitás és a közösségi összetartozás erősítése 7
5.2. Generációk közötti együttműködés és közösségi részvétel 7
5.3. Környezettudatosság és a helyi természeti értékek megismertetése 8
5.4. Egészségtudatosság, sport és biztonságos közlekedés 8
5.5. Nyilvánosság, szakmai dokumentumok és a projekt eredményeinek hozzáférhetősége 9
5.6. Az eredmények összegzése és a fenntarthatóság szempontjai 9
6. Fenntarthatóság és jövőkép 10
7. Záró gondolatok 10

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

1. Bevezetés

A **TOP-5.3.1-16-KO1-2017-00003** azonosító számú, **„A helyi identitás és kohézió erősítése Oroszlányban”** című projekt célja a helyi közösségek megerősítése, a települési és településrészi identitás fejlesztése, valamint a lakosság közösségi részvételének ösztönzése volt.

A projekt keretében olyan közösségfejlesztési folyamatok és programok valósultak meg, amelyek a helyi hagyományok megőrzését, a helytörténeti értékek megismertetését, a környezetvédelmi szemlélet erősítését, a sportolás népszerűsítését, továbbá a közlekedésbiztonság és a bűnmegelőzés támogatását szolgálták.

A fejlesztés három városrészre: **Ófalura, Óvárosra és Újvárosra** terjedt ki. A projekt szakmai megvalósításának alapját a helyi intézményekkel, civil szervezetekkel és közösségekkel kialakított együttműködés, valamint a lakossági igények feltárására épülő tervezés jelentette.

A jelen tanulmány a projekt során elkészült szakmai dokumentumokat, a nyilvánosan dokumentált tevékenységeket, a közösségi bevonás formáit, valamint a projekt eredményeinek fenntarthatósági szempontjait foglalja össze.

Az Önkormányzat a **Kölcsey Ferenc Művelődési Központ és Könyvtár Oroszlány, a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat** valamint a **Létesítményeket Üzemeltető Közhasznú Nonprofit Kft.** által alkotott konzorcium keretében valósította meg a közösségépítési projektet.

A projekt megvalósítására elnyert támogatás összege az alábbiak szerint oszlik meg a konzorciumi partnerek között:

Konzorciumi tag	**Támogatási összeg**
Oroszlány Város Önkormányzata	39 989 600 Ft
Kölcsey Ferenc Művelődési Központ és Könyvtár Oroszlány	8 531 735 Ft
Létesítményeket Üzemeltető Közhasznú Nonprofit Kft.	4 637 155 Ft
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat	1 841 500 Ft
Összesen	**54 999 990 Ft**

2. Oroszlány bemutatása: a helyi identitás történelmi és társadalmi alapjai

Oroszlány történelmi és társadalmi fejlődését jelentősen meghatározta a bányászat, az energetikai ipar, valamint a település különböző korszakokban kialakult városrészeinek fejlődése. A város kulturális örökségének részét képezik a bányászati hagyományok, a helyi civil közösségek tevékenysége, valamint az Ófaluhoz kapcsolódó szlovák nemzetiségi hagyományok.

A projekt három célterületének eltérő történelmi és társadalmi sajátosságai indokolták, hogy a közösségfejlesztési tervezés városrészenként történjen.

Ófalu esetében a korábbi szlovák telepesek öröksége, a nemzetiségi hagyományok és a helyi hagyományőrző közösségek tevékenysége jelentett fontos értéket.

Óváros fejlődését a bányászat és az energetikai ipar fellendüléséhez kapcsolódó városépítés határozta meg.

Újvárosban a később kialakult lakótelepi és kertvárosi területek közösségeinek bevonása, a lakossági kapcsolatok erősítése és a közösségi részvétel ösztönzése került előtérbe.

A helyi identitás erősítése szempontjából ezért kiemelt jelentőségű volt a helyi értékek feltárása, a közösségi igények megismerése, valamint az együttműködések fejlesztése.

3. Megvalósított tevékenységek és módszertan

A projekt előkészítése és megvalósítása a helyi közösségek igényeinek feltárására, a lakosság bevonására és a helyi szereplők közötti együttműködés ösztönzésére épült. Az önkormányzat intézményekkel, civil szervezetekkel és a lakosság képviselőivel együttműködve közösségi interjúk, beszélgetések és felmérések segítségével tárta fel a helyi adottságokat, problémákat és fejlesztési lehetőségeket.

A feltárt igények alapján elkészült Ófalu, Óváros és Újváros városrészek cselekvési terve, valamint a tervezett közösségi programokat összefoglaló rendezvénynaptár. A megvalósítás során a közösségi tervezés, a személyes részvétel és a partnerségi együttműködés módszerei mellett kulturális, hagyományőrző, közlekedésbiztonsági, környezeti szemléletformáló és szabadidős programokra is sor került.

A következő alfejezetek a projekt keretében megvalósított, dokumentált tevékenységeket és azok főbb jellemzőit mutatják be.

3.1. Helyi hagyományok és kulturális örökség

A helyi hagyományok megőrzését és a település múltjának megismertetését több dokumentált program szolgálta.

2019. augusztus 17-én, a XXV. Falunap keretében megnyílt az „50 éves a Szlovák Klub” című kiállítás, valamint sor került az elszármazottak és segítők találkozójára. A résztvevők filmvetítés és beszélgetés segítségével idézték fel az oroszlányi szlovák közösség múltját és hagyományait. Ugyanezen alkalomhoz kapcsolódóan a Falu Hagyományőrző és Kulturális Egyesület „Az Egyesület negyedszázada” címmel mutatta be az egyesület történetét és emlékeit.

2019 szeptemberében a Kulturális Örökség Napjához kapcsolódó kulturális akadályverseny során általános iskolás csoportok ismerkedtek meg Oroszlány nevezetes épületeivel és helytörténeti értékeivel. A program a fiatalabb generációk helyi kötődésének erősítését és a város értékeinek élményszerű megismertetését szolgálta.

A bányászati hagyományok átadására is sor került: 2019 decemberében a Szent Borbála-napi ünnepségsorozat keretében a Borbálai Nyugdíjas Klub és iskolás diákok közreműködésével bányászati emlékeket bemutató kiállítás és ismeretterjesztő foglalkozás valósult meg. 2020-ban az „Eleink nyomában” program keretében a tanulók múzeumpedagógiai foglalkozásokon ismerkedhettek meg a bányászat történetével és a korábbi generációk életével.

3.2. Bűn- és baleset-megelőzés, közlekedésbiztonság

2019. szeptember 7-én került sor az „Egymásra figyelve” című bűn- és baleset-megelőzési családi napra. A programban többek között rendőrségi, tűzoltósági, közlekedésbiztonsági és gépjárműves partnerek működtek közre.

A rendezvény célja a közlekedésben részt vevők figyelmének felhívása, a biztonságos közlekedési magatartás népszerűsítése és a bűnmegelőzési ismeretek bővítése volt. A résztvevők ügyességi pályákon, szimulátorokon és játékos foglalkozásokon keresztül szerezhettek tapasztalatokat.

A közlekedésbiztonsági szemlélet fejlesztését 2020-ban a Hunyadi Mátyás Általános Iskolában szervezett kerékpáros foglalkozások is támogatták. A program a biztonságos kerékpározás és a közlekedési szabályok megismertetése mellett a mozgás népszerűsítését is szolgálta.

3.3. Környezeti szemlélet és aktív életmód

A projekt szakmai céljai között szerepelt a környezetvédelmi szemlélet erősítése és a tömegsportra való mozgósítás. A nyilvánosan dokumentált tevékenységek között szerepelt a „Téli madaraink” című rajzpályázat, amely óvodás kortól középiskolás korig szólította meg a fiatalokat.

2020 nyarán „Idősebbek is elkezdhetik” címmel foglalkozások indultak a 65 év feletti korosztály számára a Gárdonyi Sportcentrumban. A program célja az idősebbek mozgásra ösztönzése, a fizikai aktivitás lehetőségének biztosítása és az aktív életmód népszerűsítése volt.

3.4. Közösségi együttműködés és információmegosztás

A projekt során részvételi fórumokat is szerveztek a helyi civil közösségek bevonásával. A fórumok célja az egyesületek, klubok és alapítványok tevékenységének összehangolása, a programokkal kapcsolatos információk megosztása, valamint az együttműködési lehetőségek feltárása volt.

A nyilvános projektbeszámoló szerint a közös munka többek között az időskorúak, a kultúra, a nemzetiségek, a sport, a zene, a szociális terület, valamint a természet és a szabadidő témaköreit érintette. A fórumok 2020-ban több alkalommal valósultak meg.

4. A célcsoportok elérése és bevonása

A projekt a városrészekben élő lakosság, a helyi civil szervezetek, a kulturális és oktatási intézmények, valamint az eltérő korosztályok közötti együttműködés erősítésére törekedett.

A programok többféle célcsoportot szólítottak meg. Az **iskolás korosztály** helytörténeti, kulturális és közlekedésbiztonsági foglalkozásokon vehetett részt. Az **idősebb generáció** képviselői a hagyományok átadásában, a bányászati emlékek bemutatásában és a mozgásra ösztönző programokban kaptak szerepet. A **civil szervezetek** a rendezvények szervezésén és a közösségi fórumokon keresztül kapcsolódhattak be a közös munkába.

A különböző korosztályokat megszólító tevékenységek lehetőséget teremtettek a helyi tudás és tapasztalat átadására, a közös értékek megismerésére és a településrészek közötti kapcsolatok erősítésére.

5. A projekt eredményei

A 2018. szeptember 1. és 2023. június 10. között megvalósult, 54 999 990 Ft összegű, 100%-os támogatási intenzitású projekt keretében közösségfejlesztési folyamatok, együttműködések és különböző tematikájú programok valósultak meg.

A projekt szakmai megközelítésének alapját a helyi lakosság igényeinek feltárása, a közösségi részvétel ösztönzése, valamint a civil szervezetek, intézmények és más helyi szereplők együttműködésének erősítése jelentette. A fejlesztés kiemelten érintette Ófalu, Óváros és Újváros városrészeket, ahol a közösségi felmérések eredményeire építve három városrészre

vonatkozó cselekvési terv készült. A tervezési folyamatot közösségi beszélgetések, interjúk és partnerségi egyeztetések támogatták.

5.1. A helyi identitás és a közösségi összetartozás erősítése

A projekt egyik meghatározó eredménye a helyi értékek, hagyományok és történelmi emlékek megőrzését, valamint azok szélesebb körű megismertetését szolgáló programok megvalósítása volt. A rendezvények lehetőséget biztosítottak arra, hogy a különböző korosztályok tagjai közös élményeken keresztül ismerjék meg a város múltját, kulturális örökségét és hagyományait.

A helytörténeti és hagyományőrző programok közé tartozott többek között a Kulturális Örökség Napjához kapcsolódó kulturális akadályverseny, az „Eleink nyomán” rendezvénysorozat, valamint a bányászati és szlovák nemzetiségi hagyományokat bemutató foglalkozások. A Kulturális Örökség Napján szervezett akadályverseny során a résztvevő általános iskolás csoportok Oroszlány több nevezetességét – köztük a Víztornyot, a Városkaput, a Szlovák Tájházat és az Oroszlányi Bányászati Múzeumot – ismerhették meg. Az ilyen programok a helyi értékek élményszerű feldolgozásával járultak hozzá a fiatalabb generációk településhez való kötődésének erősítéséhez.

A bányászati múlt megismertetését szolgálták a múzeumpedagógiai foglalkozások, a bányászati emlékeket bemutató kiállítások, valamint az idősebb generáció személyes tapasztalataira építő programok. A „Festve tanulva” kezdeményezés keretében például a fiatalabb résztvevők az idősebb, egykori bányászokat tömörítő közösség tagjaival együtt vettek részt a bányagépek felújítási és festési munkálataiban, miközben megismerhették a szénbányászathoz kapcsolódó emlékeket és hagyományokat.

A szlovák nemzetiségi kultúra és a helyi hagyományok ápolását a Szlovák Tájházhoz kapcsolódó rendezvények, a Tájházak napja, a szlovák családi nap, valamint a szlovák zenét és népi kultúrát bemutató programok segítették. Ezek a kezdeményezések a hagyományok továbbadásán túl a közösségi találkozások és a kulturális értékek iránt érdeklődők bevonásának lehetőségét is megteremtették.

5.2. Generációk közötti együttműködés és közösségi részvétel

A projekt fontos eredménye volt a különböző korosztályok közötti kapcsolatok erősítése. A megvalósult programok egy része kifejezetten a gyermekek, fiatalok és idősebb lakosok közös részvételére épült. A múzeumpedagógiai foglalkozások, a hagyományőrző események, a közösségi rendezvények és a nyugdíjasklubok bevonásával szervezett programok lehetőséget adtak a személyes tapasztalatok, helyi ismeretek és hagyományok átadására.

A közösségi részvétel erősítését szolgálták a civil szervezetek és más helyi szereplők bevonásával szervezett részvételi fórumok is. A projekt keretében a helyi szervezetek hét

területen – az időskorúak, a kultúra, a nemzetiségek, a sport, a zene, a szociális ellátás, valamint a természet, a szabadidő és a környezeti kultúra területén – hangolhatták össze tevékenységüket és kezdeményezéseiket.

A partnerségi együttműködések hozzájárultak ahhoz, hogy a közösségfejlesztés ne kizárólag önkormányzati feladatként jelenjen meg, hanem a helyi civil szervezetek, intézmények és lakosok közös ügyévé váljon. A projekt során kialakított kapcsolatok és együttműködési formák a későbbi közösségi kezdeményezések szempontjából is értékes alapot jelenthetnek.

5.3. Környezettudatosság és a helyi természeti értékek megismertetése

A környezetvédelem és a környezettudatos szemlélet kialakítása szintén a projekt kiemelt tématerületei közé tartozott. A megvalósult kezdeményezések a természeti környezet megismerését, a helyi környezeti értékek védelmének fontosságát és az egyéni, illetve közösségi felelősségvállalás erősítését célozták.

A környezetvédelmi programok között szerepelt a „Téli madaraink” rajzpályázat, valamint a település vízi élővilágát bemutató interaktív foglalkozás, amelyen a diákok a Labanc-patak élővilágával és annak vizsgálati lehetőségeivel ismerkedhettek meg. A természetismereti programok a környezet iránti érdeklődés felkeltésével és a helyi természeti értékek tudatosításával segítették a szemléletformálást.

A Föld napjához kapcsolódó, „Lakóhelyünk védelméért, a zöld Oroszlányért” elnevezésű hulladékgyűjtési akció során civil szervezetek képviselői közösen vettek részt az egykori bányaút mellett, a volt KONTAKTA üzem közelében illegálisan lerakott hulladék összegyűjtésében. A kezdeményezés jól példázza, hogy a közösségi összefogás a helyi környezet állapotának javításához is kézzelfogható módon hozzájárulhat.

5.4. Egészségtudatosság, sport és biztonságos közlekedés

A projekt a szabadidős tevékenységek ösztönzése mellett a sportolás népszerűsítését, a közlekedésbiztonság fejlesztését és a bűnmegelőzési ismeretek bővítését is támogatta.

A gyermekek és fiatalok biztonságos közlekedésre nevelését szolgálta a „Kerékpáros Klub” foglalkozássorozat, amelynek keretében a résztvevők a kerékpáros közlekedés szabályaival és a biztonságos közlekedés alapelveivel ismerkedhettek meg. A „Egymásra figyelve” elnevezésű bűn- és baleset-megelőzési családi nap a közlekedési helyzetek gyakorlati bemutatásával, ügyességi pályákkal, szimulátorokkal és rendészeti bemutatókkal segítette a közlekedők figyelmének felhívását, egyúttal a bűnmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek bővítését.

Az idősebb korosztály mozgásra ösztönzését szolgálta az „Idősebbek is elkezdhetik” foglalkozássorozat, amely a 65 év felettiek számára biztosított lehetőséget a rendszeres

testmozgás kipróbálására. A gyermekek számára szervezett sportos és játékos közösségi rendezvények szintén hozzájárultak az aktív szabadidő-eltöltés népszerűsítéséhez.

Ezek a kezdeményezések a projekt közösségfejlesztési céljait az egészségtudatos életmód, a biztonságos közlekedés és az egymás iránti felelősségvállalás területeivel kapcsolták össze.

5.5. Nyilvánosság, szakmai dokumentumok és a projekt eredményeinek hozzáférhetősége

A projekt eredményeinek megismertetését a helyi és térségi kommunikáció, a sajtómegjelenések, valamint a közösségi felületeken közzétett tájékoztatások segítették. A rendezvényekről az Oroszlányi Médiacentrum, a helyi sajtó és más kommunikációs csatornák is beszámoltak. A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat közreműködésével létrehozott, a projektben részt vevő települések programjait bemutató honlap további lehetőséget biztosított a megvalósult kezdeményezések szélesebb körű megismertetésére.

A projekt során elkészült közösségi felmérés, a közösségi beszélgetések tapasztalatai, valamint az Ófalu, Óváros és Újváros városrészekre vonatkozó cselekvési tervek olyan szakmai dokumentumokat jelentenek, amelyek a helyi közösségek igényeinek és fejlesztési elképzeléseinek megismerését segítik. Ezek a dokumentumok a későbbi közösségfejlesztési tervezés számára is hasznos kiindulópontot jelenthetnek.

5.6. Az eredmények összegzése és a fenntarthatóság szempontjai

A projekt eredményei több, egymással összefüggő területen jelentkeztek. A helytörténeti és hagyományőrző programok erősítették a település múltjának és kulturális értékeinek megismerését; a generációk közötti együttműködésre építő kezdeményezések elősegítették a személyes kapcsolatok kialakulását; a környezetvédelmi és sportprogramok pedig a közösségi felelősségvállalás és az aktív életmód fontosságára hívták fel a figyelmet.

A közösségi felmérésekre és részvételi tervezésre épülő megközelítés lehetőséget teremtett arra, hogy a fejlesztési célok a helyi igényekhez igazodjanak. A civil szervezetek, intézmények és önkormányzati szereplők együttműködése olyan kapcsolati és szakmai alapot jelent, amelyre a projekt lezárását követően is építeni lehet.

A fenntarthatóság szempontjából ezért kiemelt jelentőségű a létrejött együttműködések ápolása, a közösségi kezdeményezések támogatása, a három városrész cselekvési terveiben megfogalmazott célok figyelemmel kísérése, valamint a projekt során keletkezett szakmai anyagok hozzáférhetőségének biztosítása. A korábban megvalósult programok tapasztalatai a későbbi helyi közösségfejlesztési tevékenységek tervezéséhez is felhasználhatók.

Összességében a projekt hozzájárult ahhoz, hogy Oroszlányban a helyi identitás erősítése, a közösségi részvétel, a hagyományok megőrzése, a környezettudatosság és a generációk közötti együttműködés egymást erősítő célokként jelenjenek meg. A projekt eredményeinek hosszú távú hasznosulását elsősorban az biztosíthatja, ha a megvalósítás során kialakult kapcsolatok, közösségi tapasztalatok és szakmai dokumentumok a későbbi helyi kezdeményezésekben is szerepet kapnak.

6. Fenntarthatóság és jövőkép

A projekt fenntarthatóságának egyik alapját a megvalósítás során elkészült szakmai dokumentumok jelentik. A három városrész cselekvési tervei összegzik a helyi közösségek igényeit, a feltárt értékeket, a bevonható szereplőket és a közösségfejlesztés lehetséges irányait.

A dokumentumok a projekt lezárását követően is felhasználhatók a helyi programok tervezésekor, a civil szervezetekkel történő együttműködés kialakításakor, valamint a települési és településrészi identitás megőrzését szolgáló kezdeményezések előkészítésekor.

A fenntarthatóság szempontjából különösen fontos a helyi hagyományok átadása, a generációk közötti kapcsolatok erősítése, a közösségi részvétel ösztönzése és a helyi szereplők közötti információáramlás fenntartása. A projekt során kialakított együttműködések és a feltárt helyi értékek olyan szakmai alapot biztosítanak, amelyre a későbbi közösségfejlesztési kezdeményezések építhetnek.

A fenntartási időszakban megvalósult további tevékenységekről és a projekt eredményeinek hosszú távú hatásairól a jelen tanulmány a rendelkezésre álló nyilvános dokumentumok alapján nem tesz külön, nem igazolt megállapításokat.

7. Záró gondolatok

„A helyi identitás és kohézió erősítése Oroszlányban” című projekt a helyi közösségek bevonásával, a városrészek sajátosságaira építve támogatta a közösségfejlesztési tervezést és a különböző kulturális, helytörténeti, szabadidős és biztonsági programok megvalósítását.

A projekt során elkészült három cselekvési terv rögzíti a közösségi igények feltárásának eredményeit és a tervezett beavatkozások szakmai kereteit. A dokumentumok, valamint a megvalósult programok tapasztalatai a projekt lezárását követően is hasznosíthatók a helyi közösségek támogatásában.

A projekt szakmai örökségének megőrzése, a dokumentumok hozzáférhetősége és a bennük foglalt tapasztalatok későbbi felhasználása hozzájárulhat a helyi identitás, a közösségi együttműködés és a településhez való kötődés hosszú távú erősítéséhez.